

WANDELPUZZELTOCHT

Breda

Bejnhof - Stedelijk Museum - Park Valkenberg met Nassau-Baroniemonument - Kasteel van Breda - Spanjaardsgat - Grote of Onze-Lieve-Vrouwe-kerk en nog veel meer!

Afstand: 3 km

Wandelpuzzeltocht door Breda Welkom in de stad van de Nassaus!

- In deze wandelpuzzeltocht van ongeveer 3 km worden 28 multiple choice vragen gesteld over allerlei interessante bezienswaardigheden die je op je route door Breda zult tegenkomen. De antwoorden op deze vragen zijn soms eenvoudig te vinden op informatieborden die vlakbij - of tegen de gevel van - de desbetreffende bezienswaardigheid zijn aangebracht. Er zijn echter ook een aantal vragen die je niet zo maar 1-2-3 kunt beantwoorden. Hierbij is het de bedoeling dat je de bezienswaardigheid of attractie daadwerkelijk bezoekt óf raad vraagt bij het VVV c.q. de plaatselijke bevolking. Uiteraard staat het je vrij om het internet te raadplegen. Kortom: Aan jou de keuze hoe je de puzzeltocht maakt!
- Het is niet noodzakelijk om de wandelpuzzeltocht vanaf vraag 1 te doorlopen. Je bepaalt zelf bij welke vraag je wilt beginnen;
- In de puzzel kom je achter de antwoorden bij vraag 15 t/m 28 de volgende notatie tegen: A<getal> -> P<getal>. Voorbeeld: A3 -> P7. Dit betekent dat de letter achter het antwoord op vraag 3 de 7e letter vormt van de oplossing van deze wandelpuzzeltocht (NB: De letter "A" staat voor "Antwoord", de "P" voor "Positie");
- De tocht kan het beste in de periode april t/m half oktober worden gemaakt. De kans dat alle toeristische voorzieningen open zijn, is dan het grootst.
- Alle antwoorden van deze wandelpuzzeltocht kun je terugvinden op:
<https://www.puzzeltochtonline.nl/wandelpuzzeltochten/nederland/noord-brabant/breda/antwoorden>
- Heb je vragen over deze wandelpuzzeltocht?
Laat het ons weten via: info@puzzeltochtonline.nl.
- We wensen je veel plezier toe bij het maken van deze wandelpuzzeltocht!

De Vismarkt

Belduna

Legenda

 Routebeschrijving puzzeltocht

 Toeristische achtergrondinformatie

Colofon

Tekst, fotografie en vormgeving:

Marco Durieux

Copyright puzzeltocht:

©2018-2022 Belduna

We beginnen onze toeristische puzzeltocht aan de voorzijde van het oude stadhuis op de Grote Markt 38.

1. In welk jaar vond een grote stadsbrand plaats waardoor het stadhuis werd verwoest?
a. 1252	C
b. 1534	M
c. 1767	D
d. 1924	O

In het huis rechts van het oude stadhuis bevindt zich een poort. Hier wandelen we onderdoor en komen uit op het Stadserf. Midden op dit plein zien we het beeldje van de turfschipper.

Turfschipper Adriaan van Bergen was uitvoerder van de list met het Turfschip van Breda, waarmee Prins Maurits in 1590 de stad Breda kon veroveren op de Spanjaarden.

2. Welke bewering is juist?

a. Adriaan van Bergen kwam uit het Brabantse plaatsje Etten	V
b. Adriaan van Bergen hielp met zijn turfschip Breda veroveren op 4 maart 1590	IJ
c. In het turfschip van Adriaan van Bergen zaten 92 soldaten verborgen	H
d. Het beeld is een replica. Het origineel bevindt zich in het Mauritshuis te Den Haag	N

We lopen verder over het Stadserf tot aan de Sint Annastraat. Hier slaan we eerst rechtsaf, daarna direct linksaf en lopen onder het poortje de Willem Merkx tuin in.

Deze (beelden)tuin is vernoemd naar Willem Merkx, burgemeester van Breda in de periode 1967-1983. Ze vormt tegenwoordig een kleine groene oase midden in het historische centrum.

Zodra we de tuin aan de andere zijde - eveneens via een poort - verlaten, komen we terecht in de Catharinastraat. Hier slaan we linksaf. We wandelen langs de Waalse kerk en gaan daarna direct rechtsaf het poortje onderdoor.

In het poortgebouw van het rustieke Catharina Begijnhof vinden we een klein maar uniek museum: het Miniaturen- en Poppenhuismuseum!

3. Welk miniatuur maakt geen deel uit van de collectie van dit museum?

a. Het speelhuis van Prinses Wilhelmina	S
b. Een stoffenwinkel uit de jaren '50	N
c. Het Bredase turfschip	B
d. Het poppenhuis van het in 1944 in Auschwitz vermoorde Joodse meisje Marjan Drukker	P

Miniatuurkasteel in het Miniaturen- en Poppenhuismuseum >

Het is tijd om het prachtige Begijnhof nader te gaan verkennen.

4. Wat was de naam van de laatste begijn van Nederland die op 13 april 1990 op 81-jarige leeftijd in dit Begijnhof overleed?
- a. Cornelia Meeren A
  - b. Barbara van Havre W
  - c. Maria Schuermans I
  - d. Cornelia Catharina Frijters B

5. Wat was de oorspronkelijk naam van de Waalse Kerk?
- a. Sint-Joostkapel M
  - b. Wendelinuskapel O
  - c. H. Maagd Maria en H. Dymphna kapel Z
  - d. Heilige Annakapel R

In het Begijnhof zien we een standbeeld van Johanna van Polanen (1392-1445).

6. Welke bewering is onjuist?
- a. Johanna was de vrouw van Graaf Engelbrecht I van Nassau R
  - b. Het standbeeld van Johanna toont zoals zij met haar echtgenoot op hun grafmonument in de Nieuwe Kerk te Delft is weergegeven U
  - c. Als gevolg van dit huwelijk kwam er voor het eerst een persoon van het geslacht Nassau in Nederland wonen O
  - d. Johanna was de drijvende kracht achter de bouw van de in 1440 voltooide - en tegenwoordig bekende - Waalse Kerk F

We verlaten het Begijnhof en slaan linksaf de Catharinastraat in. Op huisnummer 42 zien we opnieuw een bijzonder museum.

7. Hoe heet dit museum?
- a. Het Porcelainmuseum J
  - b. Het Bierviltjesmuseum S
  - c. Het Klokkenmuseum N
  - d. Het Prentenboekmuseum E

Kort na het museum gaat de Catharinastraat over in de Gasthuispoort. Na zo'n 20 meter steken we bij de stoplichten de drukke John F. Kennedylaan/Vlaszak over en komen terecht in de Boschstraat. Schuin aan onze rechterhand zien we het Oudemannenhuis. Sinds het voorjaar van 2017 is hierin het Stedelijk Museum Breda (zie foto rechts) gevestigd.

8. Welke functie heeft dit huis nooit gehad?
- a. Opvanghuis voor pestlijders K
  - b. Dolhuis voor geesteszieken W
  - c. Verzorgingstehuis voor gewonde legerofficieren F
  - d. Cultureel centrum IJ

In de museumpoort vinden we een informatiebord over Bredanaar Adriaan van der Donck (ca. 1618-1655).

9. Welke verdienste wordt aan hem toegeschreven?
- a. Hij bouwde het eerste gemeentehuis van New York V
  - b. Hij gaf de stad New York haar democratische basis E
  - c. Hij stichtte de Amerikaanse stad Albany in de huidige staat New York G
  - d. Hij bracht als Nederlandse ontdekkingsreiziger de oostkust van de Verenigde Staten tussen Boston en New York in kaart I

We wandelen 280 meter verder door de Boschstraat en gaan vervolgens linksaf de Korte Boschstraat in. Na 40 meter zien we schuinrechts voor ons, op de kruising Sophiastreet/Mauritsstraat een kleurrijke fontein.

Deze fontein stond in de periode 1898 - 1909 op de Grote Markt van Breda. Daarna is ze verplaatst naar de Sophiastreet waar dit bouwwerk beter tot zijn recht komt. De fontein geeft uitdrukking aan de bijzondere band tussen de stad Breda en het koningshuis.

10. Aan welk lid van Oranje-Nassau is deze fontein gewijd?
- a. Prins Willem van Oranje T
  - b. Koning Willem III N
  - c. Koningin Emma A
  - d. Koningin Wilhelmina H

Via de Sophiastreet keren we weer terug naar het centrum. Circa 180 meter verderop steken we bij de stoplichten opnieuw de John F. Kennedylaan over en wandelen rechtdoor het fraai aangelegde Stadspark Valkenberg in.

11. Waartoe deed Park Valkenberg tot 1812 dienst?
- a. Als kasteeltuin voor de Heren van Breda M
  - b. Als gebied buiten de stad waar inwoners van Breda de was konden drogen P
  - c. Als kruidentuin voor de begijnen T
  - d. Als verdedigingswal voor de vesting Breda L

Even verderop zien we het Baronie- of Nassau-monument.

Het Baronie- of Nassau-monument werd op 3 juli 1905 onthuld door Koningin Wilhelmina. Het was op dat moment precies 500 jaar geleden dat graaf Engelbrecht I van Nassau na zijn huwelijk met Johanna van Polanen zijn "*Blyde Incomste*" hield als Heer van Breda. Daarmee vestigde de dynastie van Nassau - later Oranje-Nassau - zich in Nederland.

Op het monument staan de heraldische wapens van de plaatsen die deel uitmaken van de Baronie van Breda.

12. Welk dorp draagt het gemeentewapen dat links wordt afgebeeld?
- a. Rucphen O
  - b. Willemstad S
  - c. Wouw G
  - d. Ginneken D

Aan de andere kant van het stadspark zien we het kasteel van Breda.

13. Welke bewering is onjuist?
- a. Het eerste kasteel van Breda dateert uit de 13^e eeuw U
  - b. Tot de tachtigjarige oorlog (1568-1648) was het kasteel de thuisbasis van het vorstengeslacht Oranje-Nassau H
  - c. In 1828 opende hier de Koninklijke Militaire Academie (KMA) haar deuren N
  - d. Sinds 2005 is de KMA een onderdeel van de Nederlandse Defensie Academie Z

Op 31 juli 1667 werd in de Grote Zaal van het kasteel de "Vrede van Breda" ondertekend. Hiermee kwam een einde aan de 2^e Engelse Oorlog (1665-1667).

14. Welk land trad op als bemiddelaar tijdens de vredesonderhandelingen?
- a. Denemarken L
  - b. Zweden E
  - c. Frankrijk J
  - d. Zwitserland S

Aan de westzijde van het Kasteelplein zien we het Koningin Wilhelmina Paviljoen (zie foto linksonder).

15. Hoe wordt dit gebouw in de Bredase volksmond genoemd?
- a. Het Militair Instituut A2 -> P8
  - b. De Bibliotheek A2 -> P3
  - c. Het Kledingmagazijn A2 -> P9
  - d. De Oude HBS A2 -> P4

Op het Kasteelplein bevindt zich op een hoge sokkel het standbeeld van een telg uit de Oranje-Nassau dynastie.

16. Wie is deze telg?
- a. Prins Willem van Oranje (1533-1584) A3 -> P14
  - b. Prins Frederik-Hendrik (1584-1647) A3 -> P10
  - c. Stadhouder-Koning Willem III (1650-1702) A3 -> P11
  - d. Koning Willem I (1772-1843) A3 -> P6

Aan het einde van het Kasteelplein wandelen we rechtsaf de Reigerstraat in. Op de hoek met de Grote Markt zien we twee gemeentelijke monumenten: Op Grote Markt 59 "Huis Oraengienboom" en op huisnummer 61 "Huis Prins Maurits".

17. Welk object zien we in het uithangbord van Huis "Oraengienboom"?
- a. Een keizerskroon A10 -> P13
  - b. Een staande leeuw A10 -> P12

- c. Een wereldbol A10 -> P6
- d. Het gemeentewapen van Breda A10 -> P4

We wandelen linksaf de Reigerstraat in. Bij de eerstvolgende straat gaan we naar rechts en houden direct rechts aan. Dit is de Schoolstraat. Aan het einde van deze straat zien we recht voor ons het wit geschilderde "Huis Brecht".

18. Welke bewering over dit huis is juist?
- a. Het is gebouwd in neoclassicistische stijl A12 -> P9
  - b. Het dateert uit de eerste helft van de 17^e eeuw A12 -> P14
  - c. Het is het oudste patriciërshuis in de stad A12 -> P3
  - d. Het maakt tegenwoordig deel uit van de Rechtbank Breda A12 -> P11

We slaan linksaf de Kraanstraat in. Na circa 60 meter zien we aan onze rechterhand het Spanjaardsgat.

Het Spanjaardsgat is een waterpoort. Het symboliseert het gat dat de Spanjaarden in hun verdediging lieten vallen tijdens de list met het turfschip op 4 maart 1590.

19. Welke namen dragen de zevenhoekige torens aan beide zijden van het Spanjaardsgat?
- a. Granaattoren en Duiventoren A8 -> P8
  - b. Marktoeren en Aatoren A8 -> P5
  - c. Arsenaaltoren en Gevangentoren A8 -> P10
  - d. Nieuwe Prinsentoren en Kraantoren A8 -> P7

Onze tocht gaat verder over de Kraanstraat. We passeren de Vismarkt en komen terecht op de Haven. Op huisnummer 4 zien we een statig huis waarin tussen 1647 en 1901 een brouwerij was gevestigd.

20. Hoe heet dit huis?
- a. Sint Joris A11 -> P6
  - b. Paoter Gustaaf A11 -> P2
  - c. De Manskerel A11 -> P7
  - d. Den Anker A11 -> P14

Aan het einde van de Haven gaan we linksaf de Tolbrugstraat in. Na 250 meter wandelen we eerst rechts de Karrestraat en na 125 meter vervolgens linksaf de Ridderstraat in. Op de hoek met de Grote Markt zien we het beeldje van Sinte Juttemis.

21. Aan welke gebeurtenis herinnert dit beeldje?
- a. Aan het verbod om carnaval te vieren dat de Katholieke Kerk begin 1900 instelde. Dit was tegen de wens van de Bredanaars. Wanneer ze de Kerk vroegen wanneer hun geliefde feest weer terug zou keren, kregen ze steeds weer te horen "Met Sint Juttemis", oftewel: nooit! A13 -> P10

- b. Aan het verdrijven van de Spaanse bezetter op 3 maart 1590. In zijn overwinningstoespraak zei Prins Maurits tegen de Bredase bevolking dat de Spanjaarden tot Sint Juttemis zullen moeten wachten voordat Breda zich nogmaals aan hen zal overgeven, oftewel: nooit meer! A13 -> P1
- c. Aan de schenking van een aantal privileges aan Breda door Hendrik IV van Schoten in 1252. In de handgeschreven overeenkomst staat vermeld dat deze privileges gelden tot Sint Juttemis, oftewel: voor altijd! A13 -> P9
- d. Aan de 125 jaar durende bouw van de Grote of Onze Lieve Vrouwe Kerk. Als men in die tijd aan Bredanaars vroeg wanneer de kerk eindelijk af was, dan antwoordde men steeds weer met de woorden: "Met Sint Juttemis", oftewel: nooit! A13 -> P6

Het verlengde van de Ridderstraat heet de Sint Janstraat. Op huisnummer 8 vinden we de katholieke Sint Anthoniuskerk.

22. Welke bewering over deze kerk is juist?
- a. Het gebouw is een tweebeukige hallekerk in waterstaatsstijl A4 -> P5
  - b. De kerk werd gebouwd in 1863 A4 -> P3
  - c. De kerk werd ontworpen door architect Pierre Cuypers A4 -> P12
  - d. De kerk is de eerste kathedraal van het Bisdom Breda A4 -> P1

Bij het volgende kruispunt gaan we linksaf de Sint Annastraat en na 20 meter vervolgens nogmaals linksaf de Veemarktstraat in. Op huisnummer 11 vinden we rechts - achter de huizen van de Veemarktstraat - de Lutherse Kerk.

Op het houten bord met predikanten aan de muur van de kerk lezen we dat haar eerste predikant - Justus Brouwer - op 25 juni 1625 werd verjaagd.

23. Welke reden lag hieraan ten grondslag?
- a. Hij had zich bekeerd tot het rooms-katholieke geloof A7 -> P4
  - b. Hij huwde een meisje dat het rooms-katholieke geloof aanhing A7 -> P14
  - c. Hij heulde stiekem samen met de Spaanse bezetter tijdens het beleg van Breda (1624-1625) A7 -> P11
  - d. Na de capitulatie van Breda aan de Spanjaarden op 2 juni 1625 werd de godsdienstvrijheid afgeschaft en mocht men alleen nog het rooms-katholieke geloof belijden. Andersgelovigen werden actief vervolgd A7 -> P5

We vervolgen onze route door de Veemarktstraat. Zodra we de Grote Markt bereiken zien we schuinlinks voor ons de voormalige vleeshal.

24. Welke functie kreeg dit gebouw in 1861?
a. Vergaderplaats van het Sint Jorisgilde	A1 -> P2
b. Boterhal	A1 -> P9
c. Herberg	A1 -> P4
d. Rechtbank	A1 -> P8

De laatste bezienswaardigheid die we in deze puzzeltocht aandoen is meteen ook de grootste en meest belangrijke bezienswaardigheid van Breda, namelijk: De Grote of Onze-Lieve-Vrouwekerk op de hoek van de Grote Markt en het Kerkplein.

25. Welke betekenis hebben de kleuren blauw en goud waarin het orgel geverfd is?
a. Deze kleuren staan voor vrede en rijkdom	A6 -> P5
b. Deze kleuren staan voor trots en glorie	A6 -> P1
c. Deze kleuren staan voor de stad Breda	A6 -> P14
d. Deze kleuren staan voor het huis Nassau	A6 -> P13

In de kerk bevindt zich het grafmonument dat werd opgericht voor de graven Engelbrecht I van Nassau (1370/1380-1442), zijn zoon Jan IV van Nassau (1410-1475) en hun echtgenotes.

26. Wie is geen beschermheilige van deze Nassaus?
a. Sint Joris	A5 -> P8
b. Sint Jan	A5 -> P2
c. Sint Maarten	A5 -> P7
d. Sint Hieronimus	A5 -> P11

27. Hoe heet de kapel waarin het grafmonument opgericht voor Engelbrecht II van Nassau en zijn vrouw Cimburga van Baden zich bevindt?
a. De Nievaartkapel	A9 -> P10
b. De Nassaukapel	A9 -> P5
c. De Prinsenkapel	A9 -> P2
d. De Rouwkapel	A9 -> P6

28. Welke vrouw van Prins Willem van Oranje ligt begraven in één van de twee grafkelders onder het grafmonument van Engelbrecht II van Nassau?
a. Anna van Buren (1533-1558)	A14 -> P12
b. Anna van Saksen (1544-1577)	A14 -> P3
c. Charlotte de Bourbon (1546/1547-1582)	A14 -> P7
d. Louise de Coligny (1555-1620)	A14 -> P13

Dit was de laatste vraag van onze toeristische wandelpuzzeltocht door Breda. Je hebt nu in totaal 14 letters én 14 letterposities verzameld. Deze vormen gezamenlijk de naam van een toeristische bezienswaardigheid in Breda.

Weet jij om welke bezienswaardigheid het gaat? Vul dit tot slot op de volgende pagina als oplossing in.

Succes!

Prins Willem van Oranje

OPLOSSING:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----

We hopen dat we je met deze puzzeltocht een leuke dag in de monumentale Nassastad Breda hebben bezorgd!

Vond je deze toeristische puzzeltocht leuk?

Probeer dan ook deze eens:

Autopuzzeltocht: Linge en Lek

Afstand: 126 km

Route:

Gorinchem - Arkel - Kedichem - Leerdam - Asperen - Acquoy - Rhenoy - Beesd - Buren - Tiel - Zoelen - Culemborg - Everdingen - Vianen - Gorinchem.

Autopuzzeltocht: Zeeland

Afstand: 150 km

Route:

Middelburg - Vlissingen - Westkapelle - Domburg - Oostkapelle - Serooskerke - Veere - Stormvloedkering Oosterschelde / Neeltje Jans - Renesse - Brouwershaven - Dreischor - Zierikzee - Colijnsplaat - Goes - Kwadendamme - Middelburg.

Wandelpuzzeltocht: Den Bosch

Afstand: 6 km

Bezienswaardigheden:

Stedelijk Museum, Noordbrabants Museum, Jheronimus Bosch Art Center, Oeteldonks Gemintemuzejum, Sint-Janskathedraal, Citadel, Kapucijnenmuseum, Standbeeld van "Zoete Lieve Gerritje"

Wandelpuzzeltocht: Willemstad

Afstand: 1,5 km

Bezienswaardigheden:

Vesting, d'Orangemolen, Koepelkerk, Mauritshuis, Oude raadhuus

Disclaimer:

Belduna stelt zich aansprakelijk noch voor enige schade onverhoopt ontstaan door onjuiste informatie in deze puzzeltocht, noch voor schade aan jouw persoon, je medegenoten, je eigendommen of aan derden tijdens het maken van deze puzzeltocht.